

Оригинални научни рад

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА КОНГРЕСНОГ ТУРИЗМА БЕОГРАДА И ПРАГА

Анђела Бучић*, Вања Драгићевић*¹, Марија Цимбаљевић*

* Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет – Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад

Извод: На међународном тржишту конгресног туризма, а нарочито у Европи, влада велика конкуренција међу дестинацијама у привлачењу што већег броја међународних конгреса. Број дестинација које су препознале користи од овог вида туризма, првенствено економске, константно расте, а истовремено ове дестинације улажу значајна финансијска средства у конгресно-туристичку инфраструктуру неопходну за развој конгресног туризма. Циљ овог рада је извршити компаративну анализу две значајне европске дестинације за одржавање конгреса, Београда и Прага, сагледавајући развијеност конгресних и смештајних капацитета у оба града и карактеристике тржишта конгресне делатности. Анализа је извршена на основу базе података Међународне конгресне асоцијације (ICCA), и података прикупљених од конгресних бироа Прага и Београда. Резултати показују да је конгресни туризам Прага на знатно вишем нивоу у односу на конгресни туризам Београда, те да наша престоница треба још да унапређује своју конгресно-туристичку понуду како би постала конкурентна на европском и светском тржишту конгреса. Резултати истраживања могу користити туристичким организацијама, конгресним бироима, хотелима и свим организаторима пословних догађаја у циљу унапређивања конгресног туризма не само у Београду већ и шире, у целој Србији.

Кључне речи: конгресни туризам, ICCA, Београд, Праг

Предат: 9. фебруар 2015; *прихваћен:* 22. април 2015.

Увод

Светска туристичка организација (WTO) процењује да приближно 14% туристичких кретања представљају путовања туриста из пословних разлога (Nicula & Elena, 2014). О значају пословног туризма и његовом утицају на туризам дестинације писали су многи аутори (Weber & Chon, 2002; Weber & Ladkin, 2004; Yoo & Weber, 2005; Lee & Back, 2005; Getz, 2008; Драгићевић и др., 2009; Штетић и др., 2011; Dragičević et al,

¹ Контакт адреса: vanja.dragicevic@dgt.uns.ac.rs

2012), стога ова тема постаје све значајнија међу истраживачима. Приликом организовања великих, а нарочито међународних конгреса потребно је да дестинација испуњава одређене услове у погледу поседовања конгресних капацитета, хотелског смештаја високих категорија, добре саобраћајне повезаности, као и да дестинација одржавања буде атрактивна у туристичком погледу.

Посматрано по континентима, Европа заузима водећу позицију по броју одржаних међународних конгреса (око 55%), а земље на простору Централне и Југоисточне Европе су све атрактивније за догађаје међународних удружења, али и међународних корпорација, које траже нова тржишта. Ово потврђују и истраживања Међународног конгресног удружења (*International Congress and Convention Association – ICCA*)². Наиме, на ICCA ранг листи дестинација према броју одржаних међународних конгреса разних удружења, земље попут Мађарске, Чешке, Словеније, Хрватске и Србије бележе стални раст. Србија је 2007. заузимала 69. место на наведеној ранг листи, а већ 2010. године 43. место, док се 2013. године Србија нашла на 42. месту са 66 међународних конгреса. Београд се са 168. места 2007. попео на 55. место 2010. године, а 2013. године је заузео 44. место (ICCA Statistics Report 2000-2010, ICCA Statistics Report, Country and City Rankings 2013). Према ICCA статистици, Праг се у последње две деценије налази међу 20 водећих градова света по броју одржаних међународних конгреса (Драгићевић, 2012), чему и Београд тежи, те отуда потреба да се изврши компаративна анализа конгресног туризма ова два града.

Организатори пословних скупова траже атрактивне дестинације и просторе који ће одговорати величини њиховог догађаја (Whitfield, 2009), па је веома важно да дестинација пружи велики избор конгресних капацитета организаторима. Пословни туристи представљају категорију туриста са највећом потрошњом (Holloway et al., 2009), троше два до четири пута више него обични туристи (Swarbrooke and Horner, 2001), те су стога врло пожељна категорија туриста на дестинацијама.

Истраживања показују да уколико је пословни туриста задовољан квалитетом пружених услуга у дестинацији, има интересовање да се у наредном периоду врати на дестинацију са породицом, пријатељима, родбином. Такође, задовољан пословни туриста кроз промоцију од уста до уста може допринети изградњи позитивне слике саме дестинације и развоју пословног, али и одморишног туризма на дестинацији. Самим тим, учесници конгреса и других пословних догађаја који су задовољни квалитетом услуга у дестинацији, постају амбасадори саме дестинације (Rogers, 1998).

На међународном тржишту конгресног туризма влада велика конкуренција, јер број дестинација које су препознале користи од овог

² У даљем тексту ICCA

вида туризма константно расте. Конгресни туризам карактерише висока ванпансионска потрошња, високо-квалитетне услуге, организовање конгреса ван главних сезона, што доприноси продужењу туристичке сезоне и остварењу већих прихода од туризма, отварање нових радних места, инвестиције у инфраструктуру, обнављање и оживљавање дестинација. Конгресни туризам подстиче и целокупан привредни развој дестинације, кроз организовање различитих конгреса националног, регионалног или међународног карактера, на којима се окупља пословна и интелектуална елита, а првенствено ради успостављања мреже контаката, стицања нових знања, размене информација и склапања послова. Истовремено, конгресни туризам доприноси и општем туристичком развоју дестинације, јер један успешан догађај на дестинацији може подстаћи нова туристичка кретања у блиској будућности и може побољшати целокупан имиџ дестинације и њену позицију на међународном туристичком тржишту (Rogers, 2003; Davidson & Cope, 2003; Драгићевић, 2012).

Конгресни туризам представља један од примарних туристичких производа Србије према још актуелној Стратегији туризма Републике Србије (2005-2015), а град Београд је најзначајнији конгресни центар. Са друге стране, Република Чешка заузима значајно место на европском тржишту конгреса. Према ИССА статистичком извештају за 2013. годину, Чешка је 16. од 45 ранжираних европских држава, а њена најзначајнија конгресна дестинација је Праг у коме се организују разни пословни догађаји, од националног до међународног карактера (ICCA Statistics Report, Country and City Rankings 2013).

Како су и Праг и Београд, према ИССА извештајима, последњу деценију и више атрактивне туристичке дестинације које уједно представљају и пожељно место за организовање међународних конгреса, циљ овог рада је сагледати развијеност конгресног туризма у оба града, извршити компаративну анализу и установити предности и недостатке Београда као конгресне дестинације, како би се унапредио овај вид туризма у нашој престоници.

Компаративну анализу конгресног туризма појединих дестинација радили су и други аутори (Qu et al., 2000; Kerimoglu, 2002; Dragićević, et al., 2009; Bártfai, 2011; Dragićević, et al., 2012; Šilerova et al., 2013), на тај начин што су поредили расположивост смештајних капацитета виших категорија, конгресних капацитета, саобраћајну повезаност дестинација и доступне податке о тржишту конгреса из ИССА базе. Наведени фактори су, из перспективе организатора конгреса, кључни при избору дестинације за одржавање конгреса и утичу на њену конкурентску позицију на тржишту. Стога, ова студија представља значајан извор информација за дестинацијске менаџмент компаније, конгресне бирое, хотеле, организаторе пословних догађаја, као и све остале субјекте на страни конгресно-туристичке понуде дестинације.

Рад је организован на следећи начин: прво ће бити извршена анализа конгресно-туристичке понуде Београда, а потом Прага, са акцентом на расположивост смештајних и конгресних капацитета, а затим ће се истражити карактеристике тржишта конгресне делатности Београда и Прага.

Конгресно-туристичка понуда Београда

Према Стратегији развоја туризма Републике Србије (2005-2015), Београд и Нови Сад су препознати као примарне дестинације за привлачење међународних скупова, као градови који поседују комплетну конгресно-туристичку понуду.

Град Београд представља атрактивну туристичку дестинацију, богатог културно-историјског наслеђа, али и природних вредности, коју је у 2013. години посетило нешто више од 700.000 туриста који су остварили око 1,5 милиона ноћења, при чему је већи удео страних туриста у односу на домаће, а посао представља један од основних мотива посете Београда (Републички завод за статистику, 2014). Важну улогу у привлачењу и организовању великих међународних пословних скупова имају Конгресни биро Србије и Београда. Основни циљ Конгресног бироа Србије, који делује у оквиру националне туристичке организације, јесте промоција Србије као дестинације пословног туризма, као и продаја конгресних капацитета. Конгресни биро Србије почео је са радом средином 2006. године и члан је ИССА. Конгресни биро Београда основан је 2007. године и позиционира Београд као међународну конгресну дестинацију.

Табела 1. – Број категоризованих хотела у Београду у 2013. години

Категоризација	Број хотела	Број соба
5*	4	610
4*	35	2.689
3*	18	1.138
Укупно	57	4.437

Извор: Туристичка организација Београда [ТОБ]

Приликом организовања пословних догађаја веома је важно да дестинација обезбеди конгресне капацитете који се истичу својим квалитетом и одговарајућом пратећом опремом. Београд може да понуди неколико конгресних и пословних центара, као што су Сава центар, Београдски сајам, Београдска Арена, *Belexpo* центар у склопу хотела Холидеј Ин (*Holiday Inn*) и други. Конгресни биро издваја и необичне просторе у Београду за организовање пословних догађаја, која могу пружити јединствену атмосферу: *Grand Casino* Београд, *Madlenianum* опера и позориште, Коларчева задужбина, Градска библиотека, Бели двор, итд. (Драгићевић, 2012).

У Табели 1 приказан је број хотела у Београду, где су најзаступљенији хотели са 3* и 4* који могу послужити за организацију пословних догађаја и смештај учесника истих. Београд има укупно 4.437 соба у 57 хотела са три, четири и пет звездица. Број соба показује колико учесника конгреса град може да угости. Највећи број соба (2.689) налази се у хотелима са 4*, док је приметан знатно мањи број соба (610) у хотелима са 5*. На основу ових података, може се закључити да уколико се у Београду организује конгрес од 1.000 учесника, није могуће сместити све учеснике у један или чак више хотела највише категорије, већ је неопходно ангажовати капацитете хотела и са 5* и са 4* за потребе смештаја учесника.

Како би се подстакла боља интеракција, комуникација, размена информација, знања и искустава међу учесницима конгреса, организатори конгреса данас преферирају да догађај организују у једном објекту, који може да пружи пакет високо квалитетних услуга (адекватне конгресне сале, услуге смештаја и исхране учесника), те су управо хотели највиших категорија најчешћи избор организатора конгреса. Главни град Србије има само четири хотела највише категорије укупног капацитета од 610 соба и то представља извештан недостатак у односу на Праг и друге европске дестинације у привлачењу великих међународних конгреса или, пак, конвенција са више хиљада учесника.

Табела 2. – Приказ највећих хотела различитих категорија у Београду за одржавање конгреса

	Име хотела	Број соба	Укупан капацитет сала	Највећа сала за конгресе*
5*	Hyatt Regency Belgrade	302	810	600
	Metropol Palace	236	1.539	870
4*	Crowne Plaza	387	1.200	600
	IN	187	247	100
	Best Western M	180	1.150	500
	Belgrade Falkensteiner	170	550	300
	Holiday Inn	140	225	160
	Zira	127	360	160
3*	Srbija	302	320	250

*Наведен је капацитет највеће конгресне сале у позоришном стилу.

Извор: ТОБ

У Табели 2 издвојени су хотели различите категоризације са највећим бројем соба, који имају конгресне сале у склопу хотела. На тај начин може се увидети капацитет конгресних сала, као и могућност за одржавање конгреса различитих величина. Према подацима Туристичке организације Београда, 33 хотела нуди сале за састанке различитих капацитета. Хотел који може да угости највећи број делегата је *Metropol Palace* (5*) који посе-

дује највећу салу за конгресе од 870 места у позоришном стилу и може у свим салама да прими преко 1.500 учесника. Затим следе хотели *Huatt Regency (5*)*, *Crowne Plaza (4*)* и *Best Western M (4*)* који у највећој конгресној сали могу да угосте од 500 до 600 делегата. Имајући у виду смештајне и конгресне капацитете хотела виших категорија, може се закључити да је град Београд конкурентна дестинација за организовање корпоративних догађаја, који су обично са мањим бројем учесника (до 200), као и за организовање конгреса са до 500, евентуално 1.000 учесника.

Конгресно-туристичка понуда Прага

Праг је главни град Републике Чешке, налази се у средишњем делу Европе и има веома повољан географски положај, што су добри предуслови за развој туризма. Саобраћајна инфраструктура је развијена, а туризам је значајна привредна грана града. Туристички промет Прага последњих година има узлазни тренд, а у структури броја туриста и остварених ноћења доминирају страни туристи, преко 80% туриста чине странци. Према подацима Чешког завода за статистику, Праг је у 2013. години посетило скоро шест милиона туриста, који су остварили преко 14,6 милиона ноћења (Czech Statistical Office, 2014), што је знатно више у односу на Београд, па и целу Србију.

Табела 3. – Број категоризованих хотела у Прагу у 2013. години

Категоризација	Број хотела	Број соба
5*	41	5.146
4*	205	16.504
3*	219	10.593
Укупно	465	32.243

Извор: Czech Statistical Office, 2014

Праг представља идеално место за окупљање великог броја људи, јер поседује значајан број конгресних капацитета и испуњава све услове за организацију међународних конгреса. Конгресни биро Чешке почео је са радом 2009. године и његова мисија јесте пружање свих потребних информација организаторима конгреса у циљу привлачења догађаја и задовољства самих клијената. Конгресни биро Прага основан је 2008. године и представља непрофитну организацију, чији је циљ стално унапређивање имица града као конгресне дестинације, повећање прихода од организовања конгреса и стимулација економског раста заједнице (Prague Convention Bureau, n.d.). Праг обилује конгресним капацитетима, међу којима су најпознатији Конгресни центар Прага, Форум Карлин, Палата Жофин, Сајамска палата, *Expo* Праг, Општинска кућа, итд. Конгресни

било такође издваја и специфична места у Прагу за организовање пословних догађаја, која могу пружити јединствену атмосферу, и која се махом користе за организовање мањих корпоративних догађаја.

У Табели 3 приказан је број хотела у Прагу, где је приметан значајан број високо категоризованих хотела, што је веома важан предуслов за развијање конгресног туризма. За разлику од Београда, Праг располаже великим бројем хотелских капацитета, преко 450 хотела различитих категорија, од којих је 41 хотел са пет звездица. Укупан број соба у хотелима са три до пет звездица у Прагу је 32.243, где је највећи број соба (16.504) заступљен у хотелима са 4*. Ови подаци нам указују да Праг, за разлику од Београда, може да обезбеди смештај 1.000 и више учесника великих међународних конгреса и конвенција у хотелима највише категорије.

Табела 4. – Приказ највећих конгресних хотела различитих категорија у Прагу

	Име хотела	Број соба	Укупан капацитет сала	Највећа конгресна сала*
5*	Hilton Prague	791	4.234	1.350
	Corinthia hotel Prague	539	1240	500
	Intercontinental Praha	372	1.302	580
	Prague Marriot	293	1.100	650
	Ambassador Zlatá Husa	162	1.106	500
4*	Top hotel Praha & Congress centre	810	4.290	2.000
	Clarion Congress Hotel Prague	534	2.390	1.500
	Diplomat hotel Prague	398	1.050	400
	International Prague	254	1.100	280
3*	Krystal	330	538	250
	Olympik Tristar	280	1.505	1.000
	Olšanka	253	1.100	460

*Наведен је капацитет највеће конгресне сале у позоришном стилу.

Извор: Prague Convention Bureau; The official web portal of Prague

Праг, за разлику од Београда, поседује знатно већи број хотела, соба и конгресних капацитета. Према подацима Конгресног бироа Прага, *Top hotel Praha & Congress centre* може да угости највећи број пословних туриста, јер поседује 810 соба, док капацитет највеће конгресне сале у позоришном стилу износи 2.000 делегата, а укупан капацитет свих конгресних сала је преко 4.000 места. У Београду хотели са 5* имају укупно 610 соба, док Праг у склопу само једног хотела има већи број соба. На тај начин, Праг представља атрактивнију и конкурентнију дестинацију за веће међународне конгресе са 1.000 и више учесника, јер има могућност да у једном или два хотела угости велики број пословних туриста.

Анализа тржишта конгресне делатности Београда и Прага

Компаративна анализа тржишта конгресне делатности Београда и Прага извршена је на основу података ИССА базе. Међународна конгресна асоцијација ИССА са седиштем у Амстердаму на годишњем нивоу објављује податке о броју одржаних међународних конгреса, на основу којих се утврђује позиција одређених држава или градова на тржишту конгреса. Да би један међународни конгрес неког удружења био уврштен у ИССА базу података, мора да испуни следеће критеријуме: минимум 50 учесника, да се одржава редовно (најчешће на годишњем или двогодишњем нивоу) и да се дестинација одржавања ротира између најмање три државе. Стога, догађаји који се називају конгресима уколико не испуњавају наведене критеријуме не уносе се у ИССА базу. Ова база има извесна ограничења: у њој се не наводе национални и регионални конгреси и конференције, као ни конгреси који носе епитет међународни, али не испуњавају наведене ИССА критеријуме, затим не наводе се корпоративни пословни догађаји који су на светском нивоу најбројнији, али због обима, односно мањег броја учесника по догађају у односу на међународне конгресе нису релевантни за анализу тржишта конгресне делатности. Ипак, у стручној литератури и јавности ИССА се сматра најрелевантнијим извором података о тржишту конгреса на нивоу држава и градских дестинација.

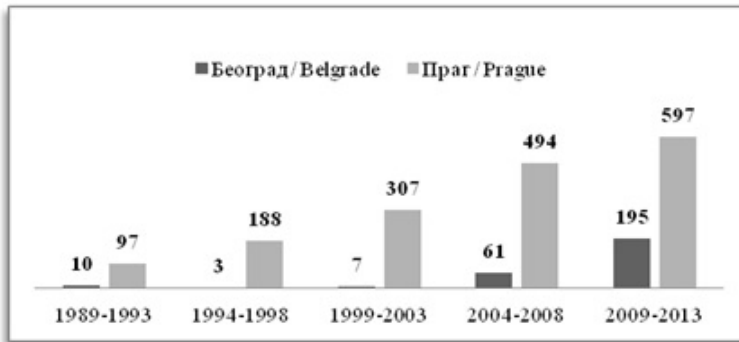
За потребе овог истраживања подаци из ИССА базе преузети су у јуну 2014. године. Извршена је анализа следећих карактеристика тржишта конгресне делатности Београда и Прага у периоду од 1989. до 2013. године: број одржаних међународних конгреса, укупан број учесника конгреса, просечан број учесника по конгресу, број конгреса према величини догађаја, сезоналност, односно временска дистрибуција конгреса, трајање конгреса, простори за одржавање конгреса и тематика конгреса.

Резултати анализе

На основу светске ИССА ранг листе у периоду од 2004. до 2013. године, запажа се повећање броја међународних догађаја у Београду из године у године. Београд у 2013. години заузима 44. позицију са 52 међународна догађаја, што представља одличан напредак у пољу привлачења међународних скупова, имајући у виду да је 2006. године престоница Србије заузимала 209. позицију са само 9 међународних догађаја (ИССА Statistics Report 2002-2011, ИССА Statistics Report, Country and City Rankings 2013). Овај напредак резултат је оснивања Конгресног бироа Србије (2006.) и Београда (2007.), који врше праћење броја међународних конгреса који испуњавају ИССА критеријуме на нивоу државе и града. Истовремено, ове институције имају значајну улогу на међународном нивоу у

промоцији државе и града као дестинације конгресног туризма, што се одразило и на боље позиционирање наше престонице на ICCA ранг листи градова света последњих година.

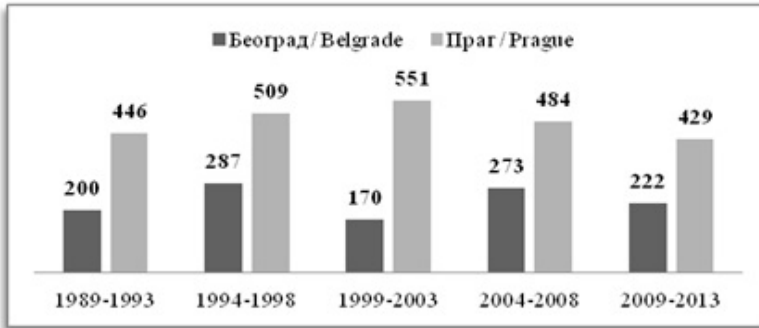
Праг је од 2006. до 2010. године бележио константан пад на светској ICCA листи, али се и тада налазио у 20 водећих дестинација по броју одржаних конгреса. Године 2010. нашао се на 19. месту. Од 2010. године број међународних пословних догађаја се повећава и Праг заузима 11. позицију у 2013. години (ICCA Statistics Report 2002-2011, ICCA Statistics Report, Country and City Rankings 2013), што представља велики успех и показује да је Праг дестинација која би у наредном периоду могла да постане једна од 10 дестинација у свету по броју одржаних међународних конгреса.

Слика 1. – Број међународних конгреса у Београду и Прагу од 1989. до 2013. године (ICCA база података)

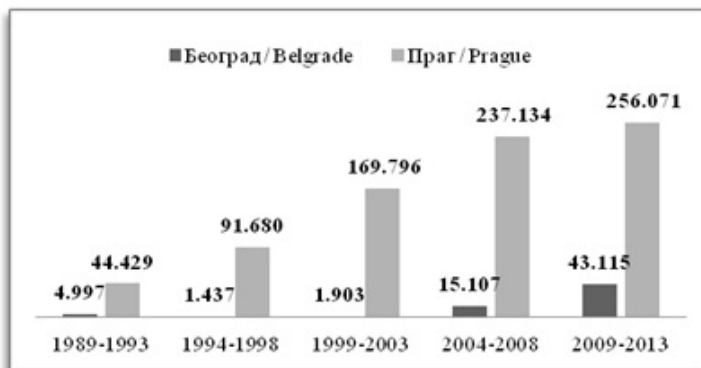
На слици 1 уочава се значајна разлика у броју одржаних међународних конгреса у Београду и Прагу у периоду од 1989. до 2013. године. Нестабилна политичка и економска ситуација у нашој земљи и региону у последњој деценији XX века одразила се и на конгресни туризам Београда, који у периоду од 1989. до 2004. године карактерише незнатан број међународних конгреса, док је истовремено Праг доживео значајан напредак на европском и светском тржишту конгреса, нарочито од 2004. године када је Чешка постала чланица Европске Уније.

Број конгреса у Београду расте значајније тек од 2004. године што је резултат стабилније политичко-економске ситуације у земљи и интензивније промоције на европском и међународном туристичком тржишту. У Прагу број конгреса има узлазни тренд у читавом посматраном периоду, што потврђује атрактивност Прага и као туристичке и као конгресне дестинације у Европи.

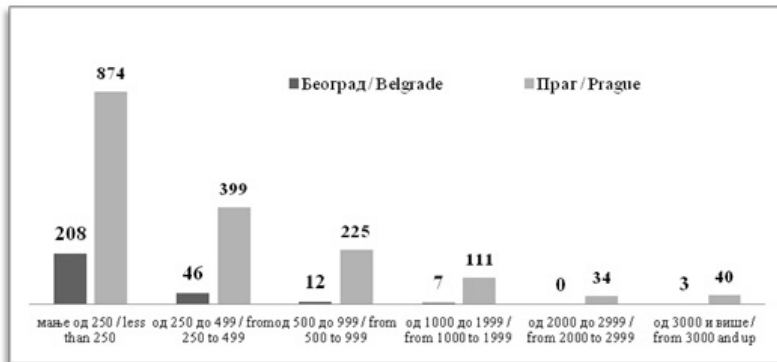
Слика 2. – Просечан број учесника по конгресу у Београду и Прагу (ИССА база података)

Конгреси који су одржани у Прагу у посматраном периоду бележе у просеку око 500 учесника по конгресу, док су у Београду конгреси са знатно мањим бројем учесника. Овакви подаци не чуде, управо због чињенице да у Београду постоји мањи број конгресних и смештајних капацитета у односу на Праг и самим тим се одржавају конгреси са мањим бројем учесника. Од 2009. године приметан је мали пад у броју учесника конгреса како у Београду, тако и у Прагу, што се може оправдати ефектима Светске економске кризе (Davidson, 2009). Такође, ИССА истраживања на светском нивоу бележе тенденцију мањих конгреса са до 500 учесника. Овај тренд погодује развоју конгресног туризма у Београду, с обзиром да град, сходно смештајним и конгресним капацитетима, може бити конкурентан другим европским дестинацијама, па и Прагу, у привлачењу међународних конгреса са до 500 учесника.

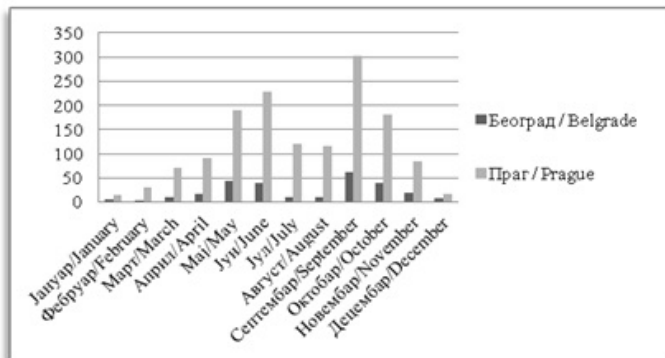
Слика 3. – Укупан број учесника међународних конгреса у Београду и Праг (ИССА база података)

Када је реч о укупном броју учесника међународних конгреса у Београду и Прагу по одређеним периодима, уочава се јасна разлика. Укупан број учесника међународних конгреса у Прагу у односу на Београд је приметно већи, чак за 200.000 посетилаца у периоду од 2009. до 2013. године. Укупан број учесника се од 1999. године повећавао у оба града из године у годину, па је у периоду од 2009. до 2013. године у Прагу достигао цифру преко 250.000 учесника, док је Београд имао нешто више од 43.000 учесника. Овај тренд раста укупног броја учесника међународних конгреса у обе дестинације потврђује њихову атрактивност међу организаторима конгреса.

Слика 4. – Број међународних конгреса према величини догађаја од 1989. до 2013. године (ИССА база података)

Највећи број међународних конгреса у Београду и Прагу у посматраном периоду од 1989. до 2013. године су скупови са мање од 250 учесника. У свим категоријама конгреса према величини, Праг је боље позициониран у односу на Београд. Када је реч о конгресима са највећим бројем учесника (преко 3.000 учесника) Праг је имао 40 скупова, док Београд свега четири.

Слика 5. – Број међународних конгреса по месецима за период од 1989. до 2013. године (ИССА база података)

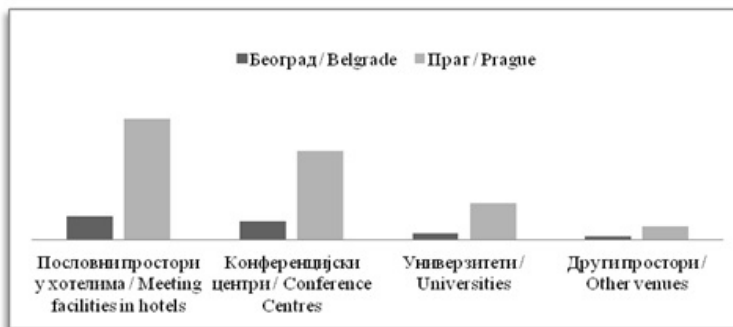
Иако се конгреси и други пословни догађаји организују током целе године, ипак и конгресни туризам има извесне одлике сезоналности. Наиме, највећи број конгреса на светском нивоу се организује у следећим месецима: април, мај, јун, септембар и октобар, који су у климатском погледу повољни за путовања, а истовремено не представљају периоде годишњих одмора (Драгићевић, 2012). Овај тренд је уочен и при анализирању тржишта конгресног туризма у Београду и Прагу. Наиме, септембар је најзначајнији месец за одржавање међународних конгреса и у Београду и у Прагу, затим следе јун, мај и октобар.

Табела 5. – Просечно трајања конгреса у Београду и Прагу (у данима)

	1989-1993	1994-1998	1999-2003	2004-2008	2009-2013
Београд	2,0	1,6	3,4	3,9	3,5
Праг	4,9	4,6	4,1	3,7	3,5

Извор: ИССА база података

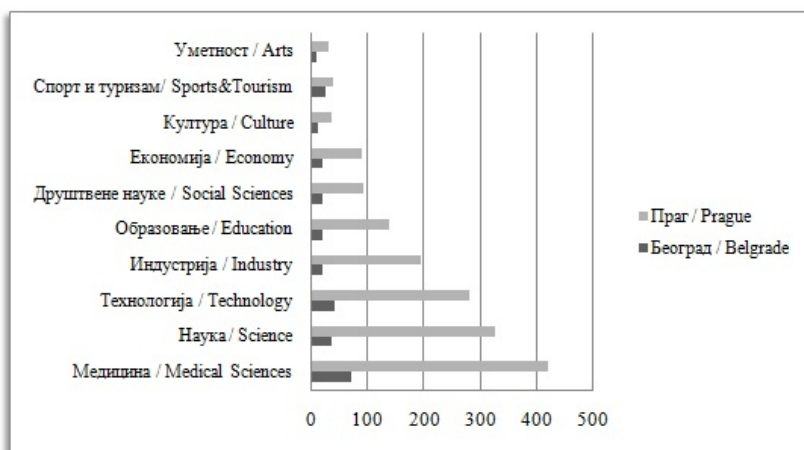
Данас конгресну делатност карактеришу краћи догађаји који у просеку трају два до три дана (Драгићевић и др., 2009; Драгићевић, 2012). У Табели 5 приказано је просечно трајање конгреса у Београду и Прагу. Запажа се тенденција скраћивања конгреса у Прагу од 1989. до 2013. године, док тржиште конгреса Београда карактеришу извесне осцилације. У периоду од 2009. до 2013. године просечно трајање конгреса износи 3,5 дана како у Београду тако и у Прагу, што је у складу са трендовима на међународном тржишту конгреса. Најпопуларнији дани за одржавање конгреса су од понедељка до четвртка, јер се на тај начин избегава употреба викенда, односно дана у недељи који су предвиђени за одмор и активности у слободно време.

Слика 6. – Искоришћеност простора за одржавање међународних конгреса (ИССА база података)

Хотели су најпогоднији за одржавање бројних пословних догађаја, јер поседују све елементе да задовоље потребе организатора (конгресне

сале, опрему, итд.), а уједно пружају могућност за смештај учесника. Због своје двојачке функције хотели заузимају водећу позицију при организовању конгреса за разлику од било ког другог простора (Davidson & Core, 2003). Управо овај вид простора за одржавање међународних конгреса најзаступљенији је у Београду и Прагу. На другом месту су конференцијски центри и изложбени простори. Универзитети представљају занимљиве просторе за организацију скупова, који осим простора, учионица и амфитеатара, располажу са одређеном опремом која је неопходна у извођењу догађаја. Последњих година, бројни универзитети улажу у развијање високе технологије и прилагођавање простора за конгресе па се могу поредити са хотелима средње класе (Rogers, 2003). Такође у периоду распуста, универзитети за учеснике догађаја могу понудити и смештајне капацитете који се налазе у саставу универзитетског кампуса. Праг је увидео бројне предности коришћења универзитетског простора за организацију пословних догађаја, док је у Београду тај простор још увек недовољно искоришћен. Такође, за организацију мањих пословних догађаја до 200 учесника погодни су и такозвани необични простори, попут музеја, галерија, позоришта, тврђава, двораца, бродова и других објеката којима није примарна функција организовање пословних догађаја, али због аутентичности и специфичне атмосфере, ови објекти се све више користе у свету, па и у Прагу и Београду, за организовање мањих конгреса и других пословних догађаја.

Слика 7. – Међународни конгреси према областима у Београду и Прагу (ИССА база података)

На слици 7 примећује се да се највећи број конгреса у Београду и Прагу организује из области медицине, технологија и науке, док се у оба града најмањи број конгреса организује на тему културе, уметности, спорта и туризма, што је у складу са ИССА истраживањима на светском нивоу.

Закључак

Београд, као један од најстаријих градова у Европи, поседује бројне туристичке атракције и има веома богато културно и историјско наслеђе. Последњих година, захваљујући раду Конгресних бироа Србије и Београда, наша престоница напредује у погледу конгресног туризма и привлачи све већи број међународних догађаја. Међутим, у поређењу са Прагом у Београду је овај вид туризма недовољно развијен, што потврђује позиција на светској ИССА ранг листи где је Праг у 2013. години заузео 11. место, док је Београд исте године позициониран на 44. месту. Имајући у виду чињеницу да је главни град Србије 2006. године заузимао 209. позицију на ИССА светској ранг листи са само 9 међународних догађаја, запажа се извесан напредак на пољу развијања конгресног туризма.

Највећи број конгреса на светском нивоу се одржава у хотелима, пре свега због пакета услуга које хотел нуди, услуге смештаја и исхране учесника, као и простор за одржавање догађаја. Велики недостатак Београда је мали број хотела највише категорије који могу да задовоље потребе организације већих конгреса са преко 500 учесника. Београд представља једну од дестинација која се најбрже развија у југоисточној Европи у погледу конгресног туризма и ако настави са таквом тенденцијом раста, биће потребно изградити нове хотелске капацитете високих категорија или адаптирати постојеће, јер у престоници Србије постоје само четири хотела са пет звездица. За разлику од Београда, Праг поседује знатно већи број смештајних капацитета високих категорија, самим тим привлачи већи број међународних конгреса са много већим бројем учесника. Стога, да би Београд постао конкурентан на европском континенту, нарочито у привлачењу великих међународних конгреса или, пак, конвенција са више хиљада учесника, потребне су инвестиције у конгресно-туристичку инфраструктуру. Још један недостатак Београда представљају званични статистички подаци о организованим пословним догађајима, који нису доступни у целости путем сајта Конгресног бироа Србије и Београда, те отежавају праћење и анализу карактеристика тржишта конгресног туризма града, док на сајту Конгресног бироа Прага све информације и статистички подаци су лако доступни јавности.

Главни град Чешке Републике је атрактивна туристичка дестинација у срцу Европе, добро повезана ваздушним саобраћајем са другим европским и светским метрополама, те са адекватним и бројним хотелским и конгресним капацитетима представља конкурента Београду у привлачењу међународних конгреса, али и других пословних догађаја.

Иако је Београд још увек у сенци Прага на европском тржишту конгреса, евидентан је успон наше престонице у привлачењу међународних конгреса у последњих 10 до 15 година, а предвиђа се и даља тенденција

раста у водећих 20 дестинација на светској ИССА ранг листи наредних година. Имајући у виду да организатори конгреса, траже нове, неистражене, атрактивне дестинације за одржавање конгреса, и да се на светском тржишту највише организују конгреси са до 500 учесника, за очекивати је да ће у наредним годинама Београд, уз инвестиције у конгресну инфраструктуру и адекватну промоцију, достићи Праг и друге европске конгресне дестинације. Такође, треба имати у виду да сваки конгрес, уколико је успешно организован, може допринети не само развоју конгресног туризма, већ на дужој стази може допринети развоју одморишног туризма и може унапредити свеукупан имиџ дестинације на светском туристичком тржишту.

Литература

- Драгићевић, В., Плавша, Ј., Штетић, С., & Станков, У. (2009). Дестинације конгресног туризма у свету и у Србији. *Зборник радова – Географски факултет Универзитета у Београду*, 57, 199-214.
- Драгићевић, В. (2012). *Конкурентност Војводине као дестинације пословног туризма*. Нови Сад: Природно-математички факултет.
- Републички завод за статистику. (2014). *Туристички промет у Републици Србији*. Београд: Републички завод за статистику.
- Стратегија развоја туризма Републике Србије (2006). Службени гласник РС, бр. 91/2006. Београд.
- Туристичка организација Београда. (н.д.). Где одсести. Преузето 3. фебруара 2014., са <http://www.tob.rs/gde-odsesti>
- Штетић, С., Драгићевић, В., Плавша, Ј., & Станков, У. (2011). Пословни догађаји и развој туризма на дестинацији. *Пословна економија*, 5 (1), 73-90.
- Bárfai, E.G. (2011). Budapest, Bratislava and Vienna conference facilities, comparative analysis. *Tourism and Hospitality Management*, 17(1), 131-139.
- Czech Statistical Office (2014). *Regional Statistics*. Prague: Czech Stat. Office.
- Davidson, R., & Cope, B. (2003). *Business travel: conferences, incentive travel, exhibitions, corporate hospitality and corporate travel*. Harlow: Financial Times Prentice Hall.
- Davidson, R. (2009). *EIBTM 2009 Industry Trends and Market Share Report*. Barcelona: EIBTM.
- Dragičević, V., Armenski, T., & Jovičić, D. (2009). Analyses of the competitiveness of Novi Sad as a regional congress destination. *Tourism and Hospitality Management*, 15(2), 247-256.
- Dragičević, V., Jovičić, D., Blešić, I., Stankov, U., & Bošković, D. (2012). Business Tourism Destination Competitiveness: a Case of Vojvodina Province (Serbia). *Economic research*, 25(2), 311-332.

- Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29, 403–428.
- Holloway, J. C., Humphreys, C., & Davidson, R. (2009). *The Business of Tourism*, Eight edition. Pearson Education Limited. England.
- ICCA. (2014, February 3). *ICCA Statistics Report 2002-2011*. Retrieved from www.iccaworld.com.
- ICCA. (2014, February 3). *ICCA Statistics Report, Country and City Rankings 2013*. Retrieved from www.iccaworld.com.
- Kerimoglu, E. (2002). *A comparative study for advantages and disadvantages of Istanbul in the world congress tourism market*. Paper presented at European Regional Science Association conference, Dortmund. Retrieved from <http://www-sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa02/cd-rom/papers/150.pdf>
- Lee, J., & Back, K. (2005). A review of convention and meeting management research. *Journal of Convention and Event Tourism*, 7(2), 1–19.
- Nicula, V., & Elena, P.R. (2014). Business tourism market developments. *Procedia Economics and Finance*, 703-712.
- Prague Convention Bureau. (n.d.). Plan your event. Retrieved Feb. 3, 2014, from www.pragueconvention.cz
- Qu, H., Li, L., & Kei Tat Chu, G. (2000). The comparative analysis of Hong Kong as an international conference destination in Southeast Asia. *Tourism Management*, 21, 643-648.
- Rogers, T. (1998). *Conferences - A twenty-first Century Industry*. Harlow: Longman.
- Rogers, T. (2003). *Conferences and Conventions – a Global Industry*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- The official web portal of Prague (n.d.). Accommodation. Retrieved Feb. 3, 2014, from www.prague.eu/en/objects/accommodation
- Swarbrooke, J., & Horner, S. (2001). *Business Travel and Tourism*. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Weber, K., & Chon, K. (2002). *Convention tourism: International research and industry perspectives*. New York: Haworth.
- Weber, K., & Ladkin, A. (2004). Trends affecting the convention industry in the 21st century. *Journal of Convention and Event Tourism*, 6(4), 47–63.
- Whitfield, J. E. (2009). Why and How UK Visitor Attractions Diversify their Product to Offer, Conference and Event Facilities. *Journal of Convention & Event Tourism*, 10, 72-88.
- Yoo, J., & Weber, K. (2005). Progress in convention tourism research. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 29(2), 194–222.
- Šilerova, E., Maneva, S., & Hřebejková, J. (2013). The Importance of Congress Tourism for Regional Development. *Agris on-line Papers in Economics and Informatics*, 5(3), 79-86.

Original scientific article

A COMPARATIVE STUDY OF THE CONGRESS TOURISM IN BELGRADE AND PRAGUE

Andela Bučić*, Vanja Dragičević*¹, Marija Cimbajević*

* University of Novi Sad, Faculty of Sciences – Department of Geography, Tourism and Hotel Management

Abstract: There is fierce competition among destinations in attracting a greater number of international congresses, both on the international market of congress tourism and, particularly, in Europe. The number of destinations that have recognized the benefits of this kind of tourism is continuously growing, while simultaneously contributing to the infrastructure of congress tourism by providing substantial funds necessary for the development of congress tourism. The aim of this paper is to perform a comparative analysis of two popular European congress destinations, Belgrade and Prague, regarding congress and accommodation facilities in both cities, and characteristics of the congress industry. The analysis is based on the data obtained from the International Congress and Convention Association (ICCA) database and from the data acquired by the Convention Bureau of Belgrade and Prague. The results have shown that the congress tourism of Prague is at the significantly higher level of development in comparison to Belgrade. Ergo, our capital has to continue improving its offer as regards congress tourism, in order to become competitive with both, the European and global congress market. These research results can be useful to tourist organizations, destination management companies, convention bureaus, hotels and business event organizers with the aim of improving congress tourism not only in Belgrade, but beyond that, on the territory of the entire Republic of Serbia as well.

Keywords: congress tourism, ICCA, Belgrade, Prague

Date submitted: 9 February 2015; *Date accepted:* 22 April 2015

Introduction

World Tourism Organization estimates that nearly 14% of all tourist movements are for business reasons (Nicula & Elena, 2014). Many authors (Weber & Chon, 2002; Weber & Ladkin, 2004; Yoo & Weber, 2005; Lee & Back, 2005; Getz, 2008; Dragičević i dr., 2009; Štetić i dr., 2011; Dragičević et al, 2012) have addressed the issue of importance of business tourism and its impact on the destination tourism; therefore, this is the matter of growing importance

¹ Correspondence to: vanja.dragicevic@dgt.uns.ac.rs

among researchers. When organizing sizable, and especially, international congresses, the destination has to fulfill certain criteria regarding congress facilities, hotel accommodation of higher categorization, good transport links; also, the host destination must be attractive to tourists.

In respect of continents, Europe occupies the leading position in the number of international congresses held (about 55%), since the Central European and South East European countries are becoming more attractive for events of international associations and also for those international corporations in search of new markets. This is also confirmed by the studies conducted by the International Congress and Convention Association (ICCA). According to the number of international congresses of various associations held, countries such as Hungary, the Czech Republic, Slovenia, Croatia and Serbia show a continuous upward trend on the ICCA list of destinations. In 2007 Serbia was ranked 69th on the ICCA list, then 43rd in 2010, and in 2013 Serbia jumped to 42nd place with 66 international congresses. Belgrade climbed the list from 168th to 55th position, in 2007 and 2010, respectively; while reaching 44th in 2013 (ICCA Statistics Report 2000-2010, ICCA Statistics Report, Country and City Rankings 2013). According to the ICCA statistics, Prague has been one of 20 leading cities regarding the number of international congresses held (Dragičević, 2012), and this is what Belgrade has been striving for, as well. Therefore, there is the necessity for conducting a comprehensive analysis of the congress tourism of these two cities.

Business event organizers want attractive destinations and venues that will fit the size of their event (Whitfield, 2009), therefore, it is of paramount importance that the destination can offer a broad variety of choice concerning congress capacities to organizers. Business tourists represent a category of tourists with the highest level of consumption (Holloway et al., 2009), since they spend from two to four times more than regular tourists (Swarbrooke & Horner, 2001), and therefore, they represent an extremely desirable category of tourists to destinations.

Studies have shown that, providing a business tourist is satisfied with the quality of service at the destination, he or she will be interested in revisiting the destination with their family, friends, and relatives in the next period of time. Moreover, a satisfied business tourist may contribute to up building a positive destination image and to developing business and leisure tourism at the destination through word-of-mouth promotion, as well. Thus, congress participants and participants of other business events who are satisfied with the quality of service at the destination become ambassadors of the destination (Rogers, 1998).

There is intense competition on the international market of congress tourism, due to the constantly increasing number of destinations that have recognized the benefits of this kind of tourism. Congress tourism is characterized by high consumption of extra services, high quality service, organizing off-season events, which contribute to the extension of tourist season and to the realization of greater revenues from tourism, job creation, investment in infrastructure, and re-

newing and reviving of destinations. Congress tourism encourages the overall economic development of the destination, through organizing various national, regional and international congresses which gather business and intellectual elite primarily for establishing a network of contacts, acquiring new knowledge, exchanging information and making business deals. Simultaneously, congress tourism contributes to the general tourist development of the destination, since one successful event at the destination can instigate new tourist movements in the near future and improve the overall destination image and its position on the international tourist market (Rogers, 2003; Davidson & Cope, 2003; Dragičević, 2012).

Congress tourism represents one of the prime products of the Serbian tourism according to the current Tourism Strategy of the Republic of Serbia (2005-2015), and the city of Belgrade is the prime congress centre. On the other hand, the Czech Republic takes an important position on the European congress market. In accordance with the 2013 ICCA Statistics Report, the Czech Republic was ranked 16th out of 45 European countries, and its leading congress destination is Prague, where various national and international business events are organized (ICCA Statistics Report, Country and City Rankings 2013).

Since Prague and Belgrade have been attractive tourist destinations for over a decade, according to the ICCA reports, and since these destinations represent suitable locations for organizing international congresses, the aim of this paper is to take into account the development of congress tourism in both cities, to perform a comparative analysis and to recognize the advantages and disadvantages of Belgrade as a congress destination, so as to improve this field of tourism in our capital.

The comparative analysis of the congress tourism of certain destinations has been performed by many other authors (Qu et al., 2000; Kerimoglu, 2002; Dragičević et al., 2009; Bártfai, 2011; Dragičević et al., 2012; Šilerova et al., 2013) through the comparison of the availability of the accommodation facilities of higher categorization, congress facilities, destination transport links and the available data about the congress market acquired from the ICCA database. From the perspective of congress organizers, the aforementioned factors are crucial in choosing the host destination for congresses and they influence the destination competitive position on the market. Therefore, this study represents a significant source of information for destination management companies, convention bureaus, hotels, business event organizers, and for all other subjects interested in the congress tourism destination offer, as well.

The paper is organized as follows: first, the analysis of the Belgrade congress tourism offer will be performed, followed by the analysis of Prague, with an emphasis on the availability of accommodation and congress facilities, and then the characteristics of the congress industry of both cities will be analyzed and compared.

Belgrade congress tourism offer

According to the Tourism Development Strategy of the Republic of Serbia (2005-2015), Belgrade and Novi Sad are recognized as primary destinations for attracting international congresses, as well as the cities that have a complete congress tourism offer.

The city of Belgrade represents an attractive tourist destination, rich in cultural and historical heritage, a city of great natural values as well, visited by over 700,000 tourists who account for 1.5 million overnight stays in 2013, with a higher share of foreign tourists when compared to the share of the domestic tourists, while business represents one of the main reasons for visiting Belgrade (Statistical Office of the Republic of Serbia, 2014). The Serbia and Belgrade Convention Bureaus play an important role in attracting and organizing large international business events. The prime goal of the Serbia Convention Bureau, which is acting on the behalf of the National Tourism Organization, is promotion of Serbia as a destination for congress tourism, as well as the sale of congress facilities. The Serbia Convention Bureau started working in the middle of 2006 and it is a member of the ICCA. The Serbia Convention Bureau was founded in 2007 and it positions Belgrade as an international congress destination.

Table 1 – *The number of categorized hotels in Belgrade in 2013*

Categorization	Number of hotels	Number of rooms
5*	4	610
4*	35	2,689
3*	18	1,138
Total	57	4,437

Source: Туристичка организација Београда [ТОБ]

When organizing business events, it is of prime importance that the destination provides congress facilities that excel in quality and suitable equipment. Belgrade can offer several congresses and business centers, such as Sava Centre, The Belgrade Fair, Belgrade Arena, *Belexpo* Centre within the *Holiday Inn* hotel and other. The Convention Bureau also recommends unusual venues in Belgrade for organizing business events, which can provide unique atmosphere: *Grand Casino* Belgrade, *Madlenianum* Opera and Theatre, Kolarac Endowment, The Belgrade City Library, The White Palace, etc. (Dragičević, 2012).

In Table 1 the number of hotels in Belgrade is shown, among which the hotels with 3* and 4* predominate and which may be suitable for organizing business events and their participants. Belgrade has a total of 4,437 rooms in 57 three, four, and five star hotels. The number of rooms indicates how many congress participants the city can host. Four star hotels have a maximum number of rooms (2,689), while five star hotels have a significantly lower number of rooms (610). According to these data, it can be concluded that if a

congress of 1000 participants was to be held in Belgrade, it would not be possible to accommodate all the participants in one or more hotels of the highest category, but it would be necessary to engage the facilities of the five star and four star hotels as well, for the accommodation of participants.

In order to encourage better interaction, communication and exchange of information, knowledge and experience among congress participants, congress organizers nowadays prefer to organize an event in one facility, which can provide a package of high quality service (adequate congress rooms, accommodation and menu services for participants), thus congress organizers usually choose hotels of the highest category. Serbian capital has only four hotels of the highest category with the total capacity of 610 rooms and that is a significant disadvantage in attracting large international congresses or even conventions of several thousand participants, when compared to Prague and other European destinations.

Table 2 – *The largest hotels of different categories in Belgrade for hosting congresses*

	Name of the hotel	Number of rooms	Total hall capacity	The largest congress hall*
5*	Hyatt Regency Belgrade	302	810	600
	Metropol Palace	236	1,539	870
4*	Crowne Plaza	387	1,200	600
	IN	187	247	100
	Best Western M	180	1,150	500
	Belgrade Falkensteiner	170	550	300
	Holiday Inn	140	225	160
	Zira	127	360	160
3*	Serbia	302	320	250

*The capacity of the largest congress hall in theatre style.

Source: TOB

In Table 2 hotels with different categorization, with the greatest number of rooms, with congress halls within the hotel. Thus, the capacity of congress halls can be seen, as well as the possibility of hosting congresses of different sizes. According to the data of the Tourist Organization of Belgrade, 33 hotels offer conference halls of various capacities. *Metropol Palace* (5*) is a hotel that can accommodate the greatest number of delegates, it has the largest congress hall with 870 seats in the theatre style, and it can accommodate more than 1,500 participants. *Hyatt Regency* (5*), *Crowne Plaza* (4*) and *Best Western M* (4*) closely follow, with being able to accommodate from 500 to 600 delegates in their largest congress hall. Bearing in mind the accommodation and congress facilities of the hotels of higher categories, it can be concluded that the city of Belgrade is a competitive destination for organizing corporate events, usually with a smaller number of participants (up to 200), as well as for organizing congresses with no more than 500, possibly 1,000 participants.

Prague congress tourism offer

Prague is the capital of the Czech Republic, located in Central Europe and with a particularly favorable geographic position, and therefore it has a good prerequisite for the development of tourism. The traffic infrastructure is developed, while tourism is one of the important sectors of the city economy. In recent years, the tourist traffic in Prague has shown an upward trend, and the structure of the number of tourists and stays is dominated by foreign tourists, a total of 80% to be exact. In line with the Czech Statistical Office data, in 2013 around six million tourists visited Prague and accounted for more than 14.6 million stays (Czech Statistical Office, 2014), which is a significantly larger number when compared to Belgrade, even when compared to the entire Serbia.

Table 3 – Number of categorized hotels in Prague in 2013

Categorization	Number of hotels	Number of rooms
5*	41	5,146
4*	205	16,504
3*	219	10,593
Total	465	32,243

Source: Czech Statistical Office, 2014

Prague represents an ideal place for gathering a great number of people, as it has a substantial number of congress facilities and it meets all the necessary criteria for organizing international congresses. In 2009, the Czech Convention Bureau was established and since then its mission has been providing all the necessary information to congress organizers with the aim of attracting events and fulfilling clients' requirements. In 2008, the Prague Convention Bureau was founded and it has been a non-profit organization ever since, with the aim of continuously improving the city image as a congress destination, increasing revenues from organizing congresses and stimulating the economic growth of the community (Prague Convention Bureau, n.d.). Prague is abundant in congress facilities, and the most prominent ones include Prague Congress Centre, Kaplan Forum, Zofin Palace, The Fair Trade Palace, *Expo* Prague, Municipal House, etc. The Convention Bureau recommends unusual venues for organizing business events, which provide unique atmosphere and which are predominately used for organizing minor corporate events.

In Table 3 the number of hotels in Prague is shown, with a substantial number of high categorization hotels, which is an important prerequisite for congress tourism development. Unlike Belgrade, Prague boasts a great number of hotel facilities, with over 450 hotels of various categorizations, out of which 41 are rated as five star hotels. Total number of rooms in three to five star hotels in Prague is 32,243, while hotels with 4* count the greatest number of rooms (16,504). These data indicate that Prague, unlike Belgrade, can accommodate

over 1,000 participants of large international congresses and conventions in hotels of the highest categorization.

Table 4 – *The largest congress hotels of various categorizations in Prague*

	Name of the hotel	Number of rooms	Total capacity of halls	The largest congress hall*
5*	Hilton Prague	791	4,234	1,350
	Corinthia hotel Prague	539	1,240	500
	Intercontinental Praha	372	1,302	580
	Prague Marriot	293	1,100	650
	Ambassador Zlatá Husa	162	1,106	500
4*	Top hotel Praha & Congress centre	810	4,290	2,000
	Clarion Congress Hotel Prague	534	2,390	1,500
	Diplomat hotel Prague	398	1,050	400
	International Prague	254	1,100	280
3*	Krystal	330	538	250
	Olympik Tristar	280	1,505	1,000
	Olšanka	253	1,100	460

* The capacity of the largest congress hall in theatre style.

Source: Prague Convention Bureau; The official web portal of Prague

Unlike Belgrade, Prague has a significantly greater number of hotels, rooms and congress facilities. According to the Prague Convention Bureau data, *Top hotel Praha & Congress centre* can accommodate a maximum number of business tourists, since it has 810 rooms, with the capacity of 2,000 delegates in the largest congress hall in theatre style, while the total capacity of all congress halls numbers 4,000 seats. In Belgrade, 5* hotels have a total of 610 rooms, while Prague counts a greater number of rooms within one hotel. Thus, Prague represents a more attractive and competitive destination for larger international congresses with over 1,000 participants, owing to its ability to accommodate a great number of business tourists in one or two hotels.

An analysis of Belgrade and Prague congress industry market

The comparative analysis of the congress industry market of Belgrade and Prague was performed in accordance with the data from the ICCA database. The International Congress and Convention Association (ICCA), located in Amsterdam, publishes the annual data on the number of hosted international congresses, and the position of a certain country or city on the congress market is established on the basis of these data. In order for an international congress of an association to be included in the ICCA database, it has to meet the following criteria: to attract at least 50 participants, to be held with a certain frequency (usual-

ly annually or biennially) and to have a congress destination rotating between at least 3 countries. Therefore, events that do not meet these criteria are not included in the ICCA database. This database has certain limitations: national and regional congresses and conferences are not included, neither are international congresses that do not comply with the abovementioned ICCA requirements, and finally, corporate business events, which dominate the global congress market, but due to its size, i.e. a smaller number of participants per event in comparison to international congresses, so they are irrelevant for the congress industry market analysis. However, the ICCA is considered the most relevant source of congress industry data regarding countries and city destinations.

For the purpose of this research the data from the ICCA database were obtained in June 2014. The analysis of the following characteristics of the congress industry market was performed: the number of international congresses held, the total number of congress participants, the average number of participants per congress, the number of congresses regarding the size of the event, seasonality, i.e. temporal distribution of congresses, the duration of congresses, congress facilities used, and congress themes.

The analysis results

According to the global ICCA rankings for the period from 2004 to 2013, an increase in the number of international events in Belgrade can be noticed throughout the years. In 2013, Belgrade was ranked 44th with 52 international events, which was an excellent progress in attracting international congresses, bearing in mind that Serbian capital was ranked 209th with only 9 international events in 2009 (ICCA Statistics Report 2002-2011, ICCA Statistics Report, Country and City Rankings 2013). This progress is the result of establishing the Serbia Convention Bureau (2006) and Belgrade Convention Bureau (2007) which have been performing a monitoring of the number of international congresses that comply with the ICCA requirements as regards countries and cities. At the same time, these institutions play an important role on the international level of promoting country and city as congress tourism destinations, which has affected positively the rankings of our capital on the ICCA rankings in the past years.

On the other hand, Prague has showed a continuous downward trend on the global ICCA list from 2006 to 2010, but even then it was one of 20 leading destinations concerning the number of congresses held. In 2010, Prague was ranked 19th, and from 2010 onwards, the number of international business events has been increasing making Prague number 11 in 2013 (ICCA Statistics Report 2002-2011, ICCA Statistics Report, Country and City Rankings 2013) which is a great success showing that Prague is a destination that could become one of the 10 global destinations regarding the number of international congresses held in the next period of time.

Figure 1 – *The number of international congresses in Belgrade and Prague from 1989 to 2013 (ICCA database) (see at page 127)*

A major discrepancy in the number of international congresses held can be noticed between Belgrade and Prague during the period from 1989 to 2013, as shown in Figure 1. The precarious political and economic situation in our country and the region in the last decade of the 20th century had an impact on the congress tourism of Belgrade, which was characterized by an insignificant number of international congresses from 1989 to 2004, while simultaneously, Prague was making a substantial progress on the European and global congress market, particularly in 2004, when the Czech Republic joined the European Union.

The number of congresses in Belgrade began significantly increasing no earlier than 2004, which was the result of a more stable political and economic situation of the country and a more intensive promotion on the European and international market. In Prague, the number of congresses has been showing an upward trend throughout the reporting period, which is confirmed by the attractiveness of Prague both as a leisure and congress destination in Europe.

Figure 2 – *The average number of congress participants per event in Belgrade and Prague (ICCA database) (see at page 128)*

Congresses held in Prague in the reporting period number an average of 500 participants per congress, while congresses with a significantly smaller number of participants were held in Belgrade. These data are not surprising due to the mere fact that Belgrade provides a smaller number of congress and accommodation facilities than Prague; therefore, congresses with a modest number of participants are held in Belgrade. Since 2009 the number of congress participants in both Belgrade and Prague has slightly decreased which can be assigned to the Global economic crisis (Davidson, 2009). Moreover, the global ICCA studies have shown a tendency towards smaller congresses with no more than 500 participants and this trend is convenient for the development of congress tourism in Belgrade, since the city can compete with other European destinations, Prague being one of them, regarding accommodation and congress facilities and in attracting international congresses of with no more than 500 participants.

Figure 3 – *The total number of international congress participants in Belgrade and Prague (ICCA database) (see at page 128)*

As regards the total number of international congress participants in Belgrade and Prague period-wise, there is an apparent difference. The total number of international congress participants in Prague is substantially higher, with even 200,000 participants more, than in Belgrade in the period from 2009 to 2013. Since 1999, the total number of participants has been growing in both ci-

ties throughout the years, and in the period from 2009 to 2013 Prague and Belgrade have reached the number of 250,000 and 43,000 participants, respectively. This upward trend in the number of international congress participants at both destinations has confirmed how much congress organizers find them attractive.

Figure 4 – *The number of international congresses regarding the size of the event from 1989 to 2013 (ICCA database) (see at page 129)*

In the reporting period from 1989 to 2013, congresses with less than 250 participants make up the greatest number of international congresses in Belgrade and Prague. In all the categories of congresses size-wise, Prague is in leading position compared to Belgrade. In reference to congresses with the largest number of participants (over 3,000 participants) Prague has had 40 congresses and Belgrade only four.

Figure 5 – *The number of international congresses per months in the period from 1989 to 2013 (ICCA database) (see at page 129)*

Although congresses and other business event are organized throughout the year, congress tourism does have certain seasonality characteristics. Hence, the greatest number of congresses on the global level are organized in the following months: April, May, June, September and October, which are suitable for travelling in terms of the climate, and at the same time, they do not overlaps with the holiday season (Dragičević, 2012). This trend has, also, been noticed through the analysis of congress tourism market in Belgrade and Prague, with September being the most important month for organizing international congresses in these two cities, followed by June, May and October.

Table 5 – *The average congress duration in Belgrade and Prague (in days) (see at page 130)*

Source: ICCA database

Nowadays, congress industry is characterized by short events with the average duration of two to three days (Dragičević i dr., 2009; Dragičević, 2012). The average congress duration in Belgrade and Prague is shown in the Table 5. There is a noticeable tendency of shortening congresses in Prague from 1989 to 2013, while the congress market of Belgrade is characterized by certain fluctuations. In the period from 2009 to 2013 the average congress duration is 3.5 days in Belgrade and Prague, as well, which is in accordance with the trends on the international congress market. The most popular days for organizing congresses are Monday through Thursday, and thus the use of weekend, i.e. days of the week reserved for rest and leisure activities, is avoided.

Figure 6 – *International congresses venue use (ICCA database) (see at page 130)*

Hotels represent the most suitable venues for organizing various business events, since they have all the elements for meeting the organizers' requirements (congress halls, the equipment, etc), while simultaneously providing available accommodation facilities for participants. Due to their dual function, hotels take the leading position in organizing congresses, unlike any other venue (Davidson & Cope, 2003). Precisely this kind of hosting venue for international congresses is predominant in Belgrade and Prague, while conference and exhibition centers closely follow. Universities are an interesting kind of congress venue, which, apart from venue, classrooms and amphitheaters, provide necessary equipment for event performance. In the past years, a number of universities have been investing in purchasing the high-tech equipment and adjusting the venue to the congress criteria, and thus they can be on a par with hotels of the middle category (Rogers, 2003). Furthermore, during the vacation period, universities can offer accommodation facilities to participants within the university campuses. Prague has recognized numerous benefits of using the university for organizing business events, while in Belgrade that kind of venue is still underutilized. Moreover, the so-called unusual venues, such as museums, galleries, theatres, fortresses, palaces, ships and other facilities, are convenient for organizing minor business events with a maximum of 200 participants, since the primary function of these venues is not organizing business events, but due to their authenticity and unique atmosphere, these buildings are being used with an increased frequency all over the world, as they are in Prague and Belgrade, for organizing minor congresses and other business events.

Figure 7 – *International congresses in Belgrade and Prague with reference to the field of interest (ICCA database) (see at page 131)*

As noticed in Figure 7, the greatest number of congresses in Belgrade and Prague are organized within the field of medical science, technologies and science, while the lowest number of congresses in both cities are culture, arts, tourism and sports themed, which is in line with the global ICCA research.

Conclusion

Belgrade, being one of the oldest cities in Europe, boasts numerous tourist attractions and incredibly rich cultural and historical heritage. In the past years, with the help of Serbia and Belgrade Convention Bureaus, our capital has improved in terms of congress tourism and it attracts a continuously increasing number of international events. Nevertheless, in comparison with Prague, this kind of tourism is insufficiently developed in Belgrade, which has been confirmed by the 2013 ICCA world rankings list that ranked Prague number 11 and

Belgrade number 44 in 2013. Bearing in mind that, in 2006, Serbian capital was ranked 209 on the ICCA world ranking with only 9 international events, a substantial progress in the field of congress tourism development can be noticed.

The largest number of congresses in the world is held in hotels, primarily due to the service package provided by hotels: accommodation and food service, as well as the venue for organizing events. The major disadvantage of Belgrade is the small number of hotels of the highest category which can meet the requirements of organizing large congresses with more than 500 participants. Belgrade represents one of the fastest improving destinations in South East Europe regarding congress tourism and if this growing tendency continues, new hotel facilities of high categories will need to be built or existing hotels will need to be adapted, since Serbian capital has only four five star hotels. Unlike Belgrade, Prague has a significantly larger number of accommodation facilities of high category and thus it attracts a greater number of international congresses with a substantially higher number of participants. Therefore, in order for Belgrade to become competitive on the European market, particularly in attracting large international congresses, or conventions of several thousand participants, investments in the congress tourism infrastructure are necessary.

Moreover, official statistical data about congress industry are not completely available on the Serbia and Belgrade Convention Bureau websites, thus complicating the monitoring and analysis of the city congress tourism market, which is another disadvantage of Belgrade. Unlike Belgrade, the Prague Convention Bureau website makes all the information and statistical data easily accessible to the public. The capital of the Czech Republic is an attractive tourist destination in the heart of Europe, with good air traffic links to other European and world metropolises, and with adequate and extensive hotel and congress facilities, it represents the competitor of our capital in attracting international congresses and other business events as well.

Despite being under the shadow of Prague on the European congress market, Belgrade has made a considerable progress in attracting international congresses in the past 10 to 15 years, and there is a tendency of growing into the leading 20 destinations on ICCA global rankings list. Bearing in mind that congress organizers are searching for new, exotic and attractive destinations for organizing congresses, and that congresses with maximum 500 participants are the most numerous ones on the global market, it can be expected that Belgrade will become tantamount to Prague and other European congress destinations in the years to come. Also, it is necessary to bear in mind that every congress, if organized successfully, can contribute not only to the development of congress tourism, but in the long run, to the development of leisure tourism as well, and to the improvement of the overall destination image on the global tourist market.

References (see at page 133)